

Sdružení evangelikálních teologů, z.s.

ThDr. Pavel Černý, Th.D., předseda: tel. 777 559 231, e-mail: pavel.cerny@cb.cz

Mgr. Jaromír Strádal, tajemník: e-mail: jaromir.stradal@atlas.cz

kontaktní adresa: Sdružení evangelikálních teologů, Soukenická 15, 110 00 Praha 1

<https://evangelikalni-teologie.cz>

<https://etspraha.cz/cs/partnership/group/teologicke-vzdelavani>

IČ: 68381549, č. účtu: 2500212981/2010

Jubilejní, 30. teologické fórum

ve spolupráci s *Komenského institutem* na téma

Nové české překlady Bible (2009–2019): vyhodnocení a výhled

místo konání: **sbor Církve bratrské v Praze 1, Soukenická 15**

datum: **11. listopad 2019**

- 09:00 – 09:30 registrace
- 09:30 – 10:00 zahájení a uvedení fóra: Mgr. Jiří Hedánek, Th.D, Ph.D.
- 10:00 – 10:45 I. doc. PhDr. Josef Bartoň, Th.D.: *Komično a posvátno.
K některým zvláštním prvkům v českém „novém biblickém stylu“*
- 10:45 – 11:00 přestávka
- 11:00 – 11:45 II. Peter Cimala, Th.D.:
Přínos srovnávání biblických překladů pro vykladače Písma
- 11:45 – 12:30 III. Ing. Lubomír Ondráček: *Práce kazatele s více překlady Bible*
- 12:30 – 13:45 polední občerstvení
- 13:45 – 14:30 IV. Mgr. et Mgr. Jiří Bukovský, Ph.D.:
1K 12–14 v moderních českých překladech
- 14:30 – 15:45 V. závěrečný panel: zástupce komisí (ČSP, B21, ČLP, ČBJ, SNC a ČEP)
liturgický Slovo na cestu
studijní 21:) Bible jeruzalémská ekumenický
- 15:45 – 16:00 diskuse a vyhodnocení fóra

Toto teologické fórum navazuje na teologická fóra v září 2009 a březnu 2010
a na číslo *Theologia vitae* 2(2009)2 „Nové české překlady Bible“.

2K 11,7

Ἡ ἁμαρτίαν ἐποίησα

Nebo jsem se dopustil hříchu,

ἐμαυτὸν ταπεινῶν

když jsem sám sebe pokořoval,

ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε,

abyste vy byli vynýšeni,

ὅτι **δωρεὰν** τὸ τοῦ θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν ;

když jsem vám zvěstoval Boží evangelium **zadarmo** ?

vůbec **c** zvukové chyby

vůbe ^dzvukové chyby

vůbec: zvukové chyby

Dva roky po potopě **zplodil Sem**
ve věku 100 let Arpakšada.

Sem žil **po zplození** Arpakšada...

Dva roky po potopě **Sem zplodil**
ve věku 100 let Arpakšada.

Po zplození Arpakšada **Sem žil**...

Dva roky po potopě **zplodil Sem**
ve věku 100 let Arpakšada.

Sem žil **po zplození** Arpakšada...

Dva roky po potopě **Sem**
ve věku 100 let **zplodil** Arpakšada.

Sem **po zplození** Arpakšada **žil**...

ač bych je třeba díky šťastné volbě
některých slov

citovat potřeboval

ač bych je – třeba díky šťastné volbě
některých slov

– citovat potřeboval

vhodnost

vhodnost
zlepšit

vhodnost

zlepšit

připomínky

vhodnost

zlepšit

připomínky

opravy

vhodnost

zlepšit

připomínky

opravy

sami opravujeme?

vhodnost

zlepšit

připomínky

opravy

sami opravujeme?

předčítáme už opravené?

vhodnost
zlepšit
připomínky
opravy

sami opravujeme?
předčítáme už opravené?
přečteme a upravíme?

vhodnost
zlepšit
připomínky
opravy

sami opravujeme?
předčítáme už opravené?
přečteme a upravíme?
mlčky přijímáme?

vhodnost

zlepšit

připomínky

opravy

sami opravujeme?

předčítáme už opravené?

přečteme a upravíme?

mlčky přijímáme?

jak zacházíme sami?

a jak učíme zacházet?

vhodnost

zlepšit

připomínky

opravy

sami opravujeme?

předčítáme už opravené?

přečteme a upravíme?

mlčky přijímáme?

jak zacházíme sami? a jak učíme zacházet?

jeden? učíme vybírat?

vhodnost

zlepšit

připomínky

opravy

sami opravujeme?

předčítáme už opravené?

přečteme a upravíme?

mlčky přijímáme?

jak zacházíme sami? a jak učíme zacházet?

jeden? učíme vybírat?

podle čeho?

proč

změní-li se *cílový* jazyk

nebo

zvýší-li se poznání *zdrojového* jazyka

změní-li se cílový jazyk

nebo

zvýší-li se poznání zdrojového jazyka
hebrejská stylistika

změní-li se *cílový* jazyk

nebo

zvýší-li se poznání zdrojového jazyka

hebrejská stylistika

hebrejské lexikum

změní-li se cílový jazyk

nebo

zvýší-li se poznání zdrojového jazyka

hebrejská stylistika

hebrejské lexikum

hebrejská syntax

změní-li se cílový jazyk

nebo

zvýší-li se poznání zdrojového jazyka

hebrejská stylistika

hebrejské lexikum

hebrejská syntax

slovosled

waw

poezie

cíl
účel
zdroj

ano

užívání

ČSP	<i>Český studijní překlad</i>	ing. Antonín Zelina
B21	<i>Bible pro 21. století</i>	Alexandr Flek, BA, MTh
ČLP	<i>Český liturgický překlad</i>	PhDr. Ondřej Koupil, Ph.D.
ČBJ	<i>Česká bible jeruzalémská</i>	Mgr. Pavel Mareš
SNC	<i>Slovo na cestu</i>	Jiří Drejnar
ČEP	<i>Český ekumenický překlad</i>	Mgr. Jaroslav Fér

ČSP	<i>Český studijní překlad</i>	ing. Antonín Zelina
B21	<i>Bible pro 21. století</i>	Alexandr Flek , BA, MTh
ČLP	<i>Český liturgický překlad</i>	PhDr. Ondřej Koupil , Ph.D.
ČBJ	<i>Česká bible jeruzalémská</i>	Mgr. Pavel Mareš
SNC	<i>Slovo na cestu</i>	Jiří Drejnar
ČEP	<i>Český ekumenický překlad</i>	Mgr. Jaroslav Fér
SNK	<i>Starý a Nový Kovenant</i>	John Podmolik
PSP	<i>Pavlíkův studijní překlad</i>	Jan Balcar
PNS	<i>Překlad nového světa</i>	MUDr. Ondřej Kadlec , csc.

1.

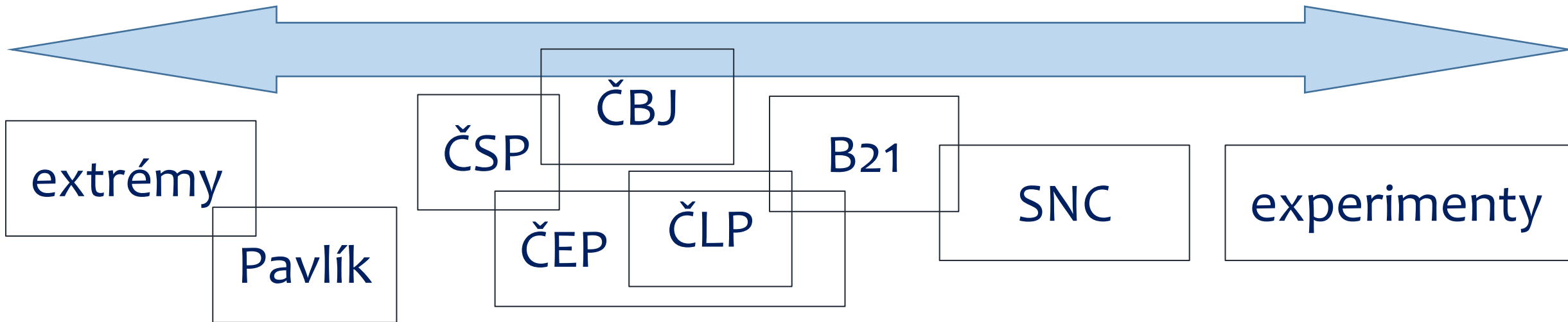
Je pluralita užitečná?
Nebo překáží?

II.

formální ekvivalent

funkční ekvivalent

adaptace

třech významových rovinách. Měla by popsat slabiny i silné stránky překladu a navrhnout způsob jeho užívání.⁵⁷

„To je jen parafráze“

Zastánci vyšší doslovnosti v biblických překladech mnohdy označují méně doslovné překlady jako „parafráze“. Někdy neprávem. Parafráze v teorii překladu⁵⁸ je totiž překlad, který se zaměřuje na příjemce překladu natolik, že provádí adaptaci⁵⁹ překládaného obsahu do situace příjemce. Nemění-li se obsah, může jít o velmi volný překlad, ale ne o parafrázi. Volným, ale významově věrným překladům se parafráze podobá v tom, že volně postupuje zejména v tlumočení významů slov, slovních spojení a vět; a také ona je přesnější spíše ve smyslu nadvětných celků a celkového záměru textu.

Populárně se biblické (ale i všechny ostatní) překlady třídí na ose podle dvou pólů:

doslovný překlad ←————→ parafráze

Vedle této populární škály se v odborné literatuře hovoří o podobném, nikoli však totožném rozdělení:

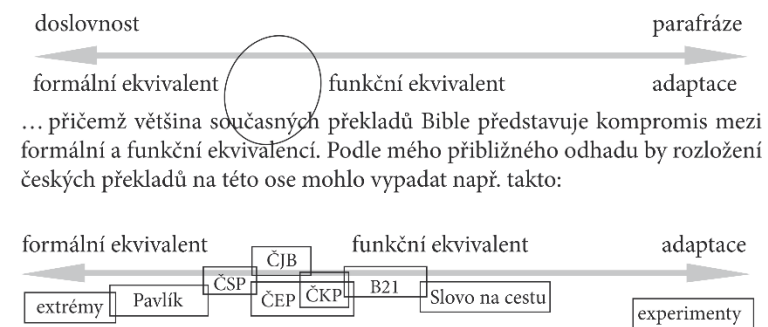
formální ekvivalence ←————→ funkční ekvivalence.

Doslovný překlad je produkt, v němž jsou zachovány slovníkové významy a formy jednotlivých slov tam, kde je možnost výběru; v extrémním případě

57 Pokud lze v odchylkách od originálu odhalit nějaký systém, je vhodné na to upozornit. Měla by se hodnotit jeho úroveň jazyková (nejen jak reflektuje jazykové prostředky originálu, ale také jak dokáže využívat možnosti cílového jazyka, které originál nemá), úroveň stylistická a literární (jak zvládá a obohacuje aktuální stylistické konvence a literární kánon), úroveň komunikační a kulturní (srozumitelnost a přijatelnost čtenářem i širším kulturním prostředím). Sr např. Anton Popovič, *Teória umeleckého prekladu*, Bratislava, Tatran 19752, str. 274; axiologie překladu. Sr též Jitka Svobodová, „K hodnocení překladu z hlediska teorie řečových funkcí“ in *Acta Univ. Carolinae – Philologica* 1–3, *Translatologica pragensia II/1*, Praha, Univerzita Karlova 1986, str. 231–263; sr tamtéž Ilek, str. 317–325, a Emmerová, 327–340. 58 Mimo teorii překladu jde o přeformulování ve stejné řeči, vyjádření stejného obsahu jinak. Sr např. L. W. Tancock, „Some Problems of Style in Translation from French“ in A. H. Smith, *Aspects of Translation: Studies in Communication* 2, London, Secker and Warburg, Ltd. 1958, str. 29. 59 Adaptace jako překladový postup má širší uplatnění, bývá využívána např. v dramatických inscenacích. Protože umožňuje vložit do textu mnoho interpretace, je oblíbená u kazatelů a vykladačů. Také písemná podoba takto podané Písma má opodstatnění, jak dosvědčují některé oblíbené parafráze (*Slovo na cestu*, *Living Bible*, *The Message*). Teoretikové překladu rozlišují jemněji, např. K. Reifšová („Anwendbarkeit der Texttypologie mit besonderer Berücksichtigung der Sprachprosa“, in K. Gomard / Sven-Olaf Poulsen (Hrsg.) *Stand und Möglichkeiten der Übersetzungswissenschaft*, Arhus 1978); nebo Popovič 1975 (cit.), který vyčleňuje lokalizaci a v ní exotizaci (směrem k původnímu prostředí), naturalizaci (směrem k domácímu prostředí) a kreolizaci (hledání kompromisu). Přinejmenším názvy prvních dvou postupů vešly v domácí teorii překladu v obecné užívání. Popovič zdůrazňuje, že úpravy tématu i jeho prvků vycházejí z komunikačního zájmu příjemců nebo z požadavků literárního kánonu přijímacího prostředí (cit. 1975, str. 273).

bez ohledu na kontext nebo frekvenci v jazyce. *Parafráze* je produkt, v němž jsou provedeny adaptace, tedy úpravy myšlenek. Překladatel prováděl zejména transkulturu: přesazoval myšlenky do kulturního kontextu cílového jazyka. Odborná literatura raději užívá názvy pro překladové metody než pro hotoové produkty. *Formální ekvivalence* je překladová metoda, usilující kopírovat z originálu sémanticko-syntaktickou strukturu. Obtížně vyjadřuje souhrnné významy těchto prostředků, tj větne a textové. Zhruba tedy odpovídá tomu, co se ve výsledku nazývá doslovný překlad. *Funkční ekvivalence* je metoda nepřekládající slova, ale myšlenky. Vyhýbá se podstatným posunům. Na pomyslné škále se tedy nalézá někde mezi metodou formální ekvivalence (vedoucí k doslovným překladům) a metodou adaptace (produkující parafráze).

Spodní šipka nepokrývá celý rozsah horní:

Správnost takového odhadu potvrdí teprve odborná kritika a praktické používání.⁶⁰

Překlad a lidé okolo

Kritika

Čtenáři i posluchači každého překladu by si měli uvědomovat, že zároveň s překladem dostávají i výklad. Jinak to není možné. Překlad bez výkladu je teoretická iluze.⁶¹ Překlad je vždy založený na kultuře současnosti i na víře či představách překladatele. Je jen dobře, když si to uvědomuje jak překladatel

60 Pravděpodobně se ukáže potřeba nahradit úhledné obdélníčky delšími úsečkami nebo složitějšími grafy, protože v tak rozsáhlém textu je obtížné udržet metodu na všech místech zcela konzistentní, už se zřetelem na řadu protikladných požadavků působících na překladatele. Patrně se shledá, že každý z překladů je v něčem více či méně rozkolísaný. Zde to bylo zřetelně jen u ČEPu, kde šlo především o rozdílnou metodu pro SZ a NZ. 61 Nebo praktický klam: Např. když kritik vytvoří překlad nějakého místa jen za účelem kritiky a prezentuje ho jako ten správný, objektivní, neinterpretující překlad, aby nastavil měřítko jiným překladům.

- ČSP *Český studijní překlad*
- B21 *Bible pro 21. století*
- ČLP *Český liturgický překlad*
- ČBJ *Česká bible jeruzalémská*
- SNC *Slovo na cestu*
- ČEP *Český ekumenický překlad*
- SNK *Starý a Nový Kovenant*
- PSP *Pavlíkův studijní překlad*
- PNS *Překlad nového světa*